

Bölüm 9

BİTKİLER İŞİĞİNDA DEPRESYON

Ayşe CİVAŞ¹

1. GİRİŞ

Klinik uzmanlar arasında varılan fikir birliğine göre depresyon, birincil klinik semptomları; üzgün, umutsuz bir ruh hali, zihinsel üretkenliğin ve dürtünün azalması, motor davranışlarda yavaşlama ikincil klinik semptomları; kişilikten kopma hissi ve intihar düşünceleri olan bir durumdur (1). Türkiye Psikiyatri Derneğine göre ise depresyon: “Depresyon hastalığının gündelik olağan moral bozukluğu veya demoralizasyondan farkı kişinin sadece duygusal olarak üzgün, mutsuz, kederli hissetmesi değil bunun yanı sıra düşünce olarak durumuyla ilgili ümitsizlik, çaresizlik ve karamsarlık içinde olması, kendini bu durum içinde yetersiz ve değersiz olarak algılaması ve hatta intiharı çözüm olarak görmesi, davranış olarak kendini toplumdan soyutlaması, içine kapanması, giderek durgunlaşması, hiçbir şeyden zevk alamaması ve isteksizlik göstermesi ve bedensel olarak uykusunun ve iştahının bozulmasıdır” (2).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) depresyon vakalarında özellikle korana pandemisinden de kaynaklı olarak 2020 yılından bu yana dünya çapında % 25 artış olduğunu bildirmiştir (3).

Hastalığın tedavisinde çok sayıda sentetik antidepresan ilaç kullanılmaktadır. Ancak antidepresan ilaçların tam bir tedavi sağlamaması ve yan etkilerinin fazla olması hastaların tedaviyi yarıda kesmelerine neden olmaktadır. Bundan dolayı sentetik ilaçlar dışında yan etkileri daha az olan bitkisel ilaçlara ilgi artmıştır. Araştırmacılar bu konuya ağırlık vermiştir ve antidepresan etkisi olan bitkiler üzerinde yapılan çalışmaların sayısı da her geçen gün artmıştır (4).

Hypericum perforatum L., *Passiflora incarnata* L., *Lavandula angustifolia* Mill., *Foeniculum vulgare* Mill., *Ocimum basilicum* L., *Melissa officinalis* L., *Glycyrrhiza glabra* L. depresyon tedavisinde üzerinde çalışma yapılan bitkilerden bazılarıdır (4–8).

¹ Öğr. Gör., Iğdır Üniversitesi, Tuzluca Meslek Yüksekokulu, Eczane Hizmetleri Bölümü, ayse.civas@igdir.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8838-3856

Çalışmamızda bulunan bitkilerle ilgili hem tek hem de karışım halinde Tarım ve Orman Bakanlığı onaylı çok daha fazla ürün bulunmaktadır. Bu ürünlerle ilgili bilgilere bakanlığın resmî sitesinden ulaşılabilir.

3. SONUÇ

Yapılan araştırmalar da göstermiştir ki bitkiler depresyon tedavisinde kullanılmaktadır. Bitkiler üzerinde yapılan hem *in vivo* deneylerin hem de klinik araştırmaların sayısının artması gerekmektedir. Bu araştırmalar doğrultusunda toksik etkisi az, tedavi edici etkisi çok yüksek ürün geliştirilip depresyon tedavisi gören hastaların kullanımına sunulması bu hastalıktan muzdarip olan hastalar için çok büyük bir umut olacaktır. Mevcut piyasadaki bitkisel ürünlerin de doktor kontrolünde ve kontrollü bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu ürünlerin eczaneler gibi güvenilir kanallardan alınması da çok büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

1. Lorr M, Sonn TM, Katz MM. Toward a definition of depression. Archives of General Psychiatry. 1967;17(2):183-6. doi: 10.1001/archpsyc.1967.01730260055008
2. Türkiye Psikiyatri Derneği. Depresyon. (15/08/2023 tarihinde <https://psikiyatri.org.tr/halka-yonelik/23/depresyon> adresinden ulaşılmıştır).
3. DW. Anksiyete ve depresyon vakaları yüzde 25 arttı. (09/06/2022 tarihinde <https://www.dw.com/tr/anksiyete-ve-depresyon-vakalar%C4%B1-y%C3%BCzde-25-artt%C4%B1/a-60989768> adresinden ulaşılmıştır).
4. Berk A. Sıçanlarda *Gentiana olivieri* bitkisinin antidepresan etkisinin araştırılması. 2017;123.
5. Abbasi-Maleki S, Maleki SG. Antidepressant-like effects of *Foeniculum vulgare* essential oil and potential involvement of dopaminergic and serotonergic systems on mice in the forced swim test. PharmaNutrition. 2021; 15:100241. doi: 10.1016/j.phanu.2020.100241
6. Ali S, Abd El Wahab M, Ayuob N, et al. The antidepressant-like effect of *Ocimum basilicum* in an animal model of depression. Biotechnic & Histochemistry. 2017;92(6):390-401. doi: 10.1080/10520295.2017.1323276
7. Araj-Khodaei M, Noorbala AA, Yarani R, et al. A double-blind, randomized pilot study for comparison of *Melissa officinalis* L. and *Lavandula angustifolia* Mill. with Fluoxetine for the treatment of depression. BMC Complementary Medicine and Therapies. 2020;20(1):207. doi: 10.1186/s12906-020-03003-5
8. Dhingra D, Sharma A. Antidepressant-like activity of *Glycyrrhiza glabra* L. in mouse models of immobility tests. Progress in Neuro-Psychopharmacology and Biological Psychiatry. 2006;30(3):449-54. doi: 10.1016/j.pnpbp.2005.11.019
9. Çelik FH, Hocaoğlu Ç. «Majör depresif bozukluk» tanımı, etyolojisi ve epidemiyolojisi: Bir gözden geçirme. Çağdaş Tıp Dergisi. 2016;6(1):51-66. doi: 10.16899/ctd.03180
10. Tiller JWG. Depression and anxiety. Medical Journal of Australia. 2012;1(4):28-32. doi: 10.5694/mjao12.10628

11. Smith K. Mental health: A world of depression. *Nature*. 2014; 515:180-181. doi: 10.1038/515180a
12. American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5. 5th ed. Washington, D.C: American Psychiatric Association; 2013.
13. Hamurcu H. Depresyonun epidemiyolojisi. *Turkiye Klinikleri Journal of Psychiatry-Special Topics* 2012;5(2):7-13.
14. Karamustafaloğlu O, Yumrukçal H. Depresyon ve anksiyete bozuklukları. 2011;45(2):10.
15. Üçel U. Depresyon etiyolojisi ve sitokinlerin rolü. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2016;6(1):41-5.
16. Koç A, Şahin ZZ. Depression studies in experimental animals. 2017;3(1):6.
17. Porsolt RD, Anton G, Blavet N, et al. Behavioural despair in rats: A new model sensitive to antidepressant treatments. *European Journal of Pharmacology*. 1978;47(4):379-91. doi: 10.1016/0014-2999(78)90118-8
18. Özkartal C, Arıcıoğlu F. Experimental models of depression: An Overview to validity and reliability criteria. *Turkiye Klinikleri Journal of Laboratory Animals*. 2017;1(2):95-104. doi: 10.5336/jlabanim.2017-59277.
19. Ersoy E, Eroğlu Özkan E. *Hypericum perforatum* (St John's Wort) for depression treatment from past to present-what do we know? *Journal of Literature Pharmacy Sciences*. 2020;9(2):137-48. doi: 10.5336/pharmsci.2019-72764
20. Demirezer LÖ, Ersöz T, Saraçoğlu İ, vd. *A'dan Z'ye tıbbi bitkiler*. İstanbul: Hayy Kitap; 2019.
21. Rather MA, Dar BA, Sofi SN, et al. *Foeniculum vulgare*: A comprehensive review of its traditional use, phytochemistry, pharmacology, and safety. *Arabian Journal of Chemistry*. 2016;9:S1574-83. doi: 10.1016/j.arabjc.2012.04.011
22. Durmaz H, Hülül M, Celik H. Meyan (*Glycyrrhiza glabra* L.) bitkisinin antibakteriyel ve antioksidan aktiviteleri. *Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*. 2018;7:37-41. doi: 10.31196/huvfd.501426
23. Farajpour R, Sadigh-Eteghad S, Ahmadian N, et al. Chronic administration of *Rosa canina* hydro-alcoholic extract attenuates depressive-like behavior and recognition memory impairment in diabetic mice: A possible role of oxidative stress. *Medical Principles and Practice*. 2017;26(3):245-50. doi: 10.1159/000464364
24. Jafarpour N, Abbasi-Maleki S, Asadi-Samani M, et al. Evaluation of antidepressant-like effect of hydroalcoholic extract of *Passiflora incarnata* in animal models of depression in male mice. *Journal of Herbmed Pharmacology*. 2014;3(1):41-5.
25. Rajwinder K, Singh R, Lalit, et al. Evaluation of the antidepressant like activity of ethanolic extract of *Calendula officinalis* using rodent models (wistar rat) of depression. *Current Psychopharmacology*. 2020;9(1):58-67. doi: 10.2174/2211556009666200217122202
26. Shahamat Z, Abbasi-Maleki S, Mohammadi Motamed S. Evaluation of antidepressant-like effects of aqueous and ethanolic extracts of *Pimpinella anisum* fruit in mice. *Avicenna Journal of Phytomedicine*. 2016;6(3):322-8.
27. Yu X hui, Song T, Hou X li, et al. Anti-depressant effect of *Paeonia lactiflora* Pall extract in rats. *Tropical Journal of Pharmaceutical Research*. 2017;16(3):577-80. doi: 10.4314/tjpr.v16i3

28. Seol GH, Shim HS, Kim PJ, et al. Antidepressant-like effect of *Salvia sclarea* is explained by modulation of dopamine activities in rats. *Journal of Ethnopharmacology*. 2010;130(1):187-90. doi: 10.1016/j.jep.2010.04.035
29. Sakakibara H, Ishida K, Grundmann O, et al. Antidepressant Effect of Extracts from *Ginkgo biloba* Leaves in Behavioral Models. *Biological and Pharmaceutical Bulletin*. 2006;29(8):1767-70. doi: 10.1248/bpb.29.1767
30. Kyrrou I, Christou A, Panagiotakos D, et al. Effects of a hops (*Humulus lupulus* L.) dry extract supplement on self-reported depression, anxiety and stress levels in apparently healthy young adults: a randomized, placebo-controlled, double-blind, crossover pilot study. *Hormones*. 2017;16(2):171-80. doi: 10.14310/horm.2002.1738
31. Sarris J, Kavanagh DJ, Byrne G, et al. The kava anxiety depression spectrum study (KADSS): A randomized, placebo-controlled crossover trial using an aqueous extract of *Piper methysticum*. *Psychopharmacology*. 2009;205(3):399-407. doi: 10.1007/s00213-009-1549-9
32. Chávez-Morales Y, Jiménez-Ferrer E, Martínez-Hernández GB, et al. Effect of standardized fractions and tiliroside from leaves of *Tilia americana* on depression tests in mice. *Iranian Journal of Pharmaceutical Research*. 2019;18(4):1931-46. doi: 10.22037/ijpr.2019.1100883
33. Amaral de Brito AP, Galvão de Melo IM da S, El-Bachá RS, et al. *Valeriana officinalis* counteracts rotenone effects on spreading depression in the rat brain *in vivo* and protects against rotenone cytotoxicity toward rat glioma C6 cells *in vitro*. *Frontiers in Neuroscience*. 2020;14:759. doi: 10.3389/fnins.2020.00759
34. RxMediaPharma®. RxMediaPharma® interaktif ilaç bilgi kaynağı. (14/08/2023 tarihinde <https://www.eczanet.com/> adresinden ulaşılmıştır).
35. TİTCK. Türkiye ilaç ve tıbbi cihaz kurumu. (15/08/2023 tarihinde <https://www.titck.gov.tr/faaliyetalanlari/geleneksel/gbtu-ruhsatlandirma> adresinden ulaşılmıştır).